

Галина Буянова,

методист вищої категорії
відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
buyanova.g.v@gmail.com
ORCIDID: 0000-0003-2506-402X

Олена Удалова,

кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувач сектору
відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
olenaudalova55@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0619-0891

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто проблеми використання у закладах вищої освіти інноваційних і традиційних методів навчання задля адаптації освітнього процесу до сучасних вимог підготовки фахівців на ринку праці. Проведено ґрунтовний історико-педагогічний аналіз щодо різноманітних підходів до їх класифікації за різними ознаками. Розкрито характеристики змісту, інноваційних методів навчання як основи досягнення дидактичних цілей, що розв'язуються у процесі професійної підготовки фахівців. Обґрунтовано необхідність набуття компетенцій застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, інтернет-ресурси в освітній діяльності педагогами та здобувачами вищої освіти для підвищення конкурентоспроможними на ринку праці. Представлено деякі електронні системи управління навчанням, які надають можливості для спільної роботи викладачів і студентів у Smart-середовищі з метою підвищення якості освіти.

Ключові слова: освітні функції, інновації, методи навчання, інформаційні технології, електронне навчання.

Буянова Галина, Удалова Елена. Современные тенденции трансформации методов обучения в образовательном процессе высших учебных заведений Украины

В статье рассматриваются проблемы использования инновационных и традиционных методов обучения в высших учебных заведениях с целью адаптации учебного процесса к современным требованиям подготовки специалистов на рынке труда. Произведен подробный историко-педагогический анализ различных подходов к их классификации по разным признакам. Выявлены характеристики содержания, инновационных методов обучения как основы достижения дидактических целей, которые решаются в процессе профессионального обучения. Обоснована необходимость приобретения преподавателями и соискателями высшего образования компетенций применения информационно-коммуникационных технологий, Интернет-ресурсов в образовательной деятельности для повышения конкурентоспособности на рынке труда. Представлены некоторые электронные системы управления обучением, которые предоставляют преподавателям и студентам возможность работать вместе в Smart-среде для повышения качества образования.

Ключевые слова: образовательные функции, инновации, методы обучения, информационные технологии, электронное обучение.

Buyanova Galina, Udalova Olena. Modern tendencies of transformation of teaching methods in the educational process of higher education institutions of Ukraine

The article considers the problems of using innovative and traditional teaching methods in higher education institutions in order to adapt the educational process to modern requirements of training specialists in the labour market. Historical and pedagogical approaches to their classification on different grounds are analysed. The characteristics of the content, innovative teaching methods as the basis for achieving didactic goals, which are solved in the process of professional training, are revealed. The necessity of acquiring competencies to apply information and communication technologies, Internet resources in educational activities by teachers and applicants for higher education to increase competitiveness in the labour market is substantiated. Some electronic learning management systems are presented, which provide opportunities for teachers and students to work together in a smart environment to improve the quality of education.

Keywords: educational functions, innovations, teaching methods, information technologies, e-learning.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими й практичними завданнями. Як засвідчує аналіз, постановка проблеми вищої освіти України та її розвиток здійснюється в процесі модернізації запровадження інноваційних досягнень освіти й науки. У сучасних умовах вища освіта має стати реформатором у напрямі прогресу та інновацій у різних сферах професійної діяльності, що позитивно вплине на підвищення соціально-економічного розвитку держави щодо забезпечення якісної освіти, високого рівня компетенцій, знань, умінь у здобувачів вищої освіти.

Модернізація системи освіти в Україні передбачає інноваційні перетворення в процесі професійної підготовки фахівців, що відповідає суспільним потребам і світовим стандартам в умовах ринкової економіки. Основним критерієм діяльності закладу вищої освіти є рівень підготовки випускників, раціональне поєднання їх теоретичних знань з умінням застосовувати їх на практиці, що означає потребу вести пошук доцільних форм і методів навчання, удосконалення програм, навчальних планів, розробку нових навчально-методичних матеріалів, навчальних посібників тощо.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Сучасний соціально-економічний розвиток суспільства вимагає використовувати нові інноваційні методи та технології навчання студентів у вищих навчальних закладах, які дозволять майбутнім фахівцям бути більш конкурентоспроможними на ринку праці.

На думку Ю.В. Бистрової, поняттям «інноваційні методики викладання» є полікомпонентним, оскільки об'єднує всі ті нові й ефективні способи освітнього процесу (здобуття, передачі й продукування знань), які, власне, сприяють інтенсифікації та модернізації навчання, розвивають творчий підхід і особистісний потенціал здобувачів вищої освіти. [3]

Таким чином, серед сучасних технологій навчання освітні інновації поділяють на:

- психолого-педагогічні – нововведення в навчальний, виховний, управлінський процес;
- науково-виробничі – комп'ютерні та мультимедійні технології;
- соціально-економічні – правові, юридичні та економічні нововведення.

Своєю чергою інноваційні технології у закладі вищої освіти характеризують, як технології, засновані на нововведеннях: організаційних (пов'язаних з оптимізацією умов освітньої діяльності), методичних (спрямованих на модернізацію змісту освіти та підвищення її якості); які дозволяють:

– студентам: ефективно використовувати навчально-методичну літературу та матеріали; засвоювати професійні знання; розвивати проблемно-пошукове мислення; формувати професійне міркування; активувати науково-дослідну роботу; розширювати можливості самоконтролю отриманих знань;

– викладачам: оперативно оновлювати навчально-методичну літературу; впроваджувати модульні технології навчання; використовувати імітаційні технології навчання; розширювати можливості контролю знань студентів;

– у цілому: удосконалювати якість наявних технологій підготовки спеціалістів [2].

Нині в освітній практиці найбільш популярними є такі інноваційними методами навчання: контекстне, імітаційне, проблемне, модульне та дистанційне навчання.

Розглянемо більш детально наведені методи.

1. Контекстне навчання. Основою є інтеграція різних видів діяльності здобувачів вищої освіти: навчальної, наукової, практичної.

2. Імітаційне навчання. Здійснюється через імітаційно-ігрове моделювання в умовах реального освітнього процесу.

3. Проблемне навчання. Ґрунтується на основі самостійного пошуку здобувача вищої освіти знань через постановку проблеми (викладачем або студентом) навчального матеріалу.

4. Модульне навчання. Як різновид програмованого навчання, зміст навчального матеріалу якого жорстко структуровано з метою його максимального засвоєння та закріплено блоками вправ і контролю за кожною темою.

5. Дистанційне навчання. Спирається на використанні новітніх інформаційно-комунікаційних, мультимедійних технологій і засобів, які забезпечують максимально самостійну роботу з інформаційними матеріалами та інтерактивну взаємодію викладача та здобувача вищої освіти на різних етапах навчання.

Використання в освітньому процесі кожного окремого інноваційного методу навчання може бути доцільним, але найбільш ефективний результат, який впливає на якість навчання можливо отримати від комплексного поєднання різних методів навчання. [15]

Мета і завдання статті. Метою заявленої теми статті є розгляд напрямів модернізації та реформування закладів вищої освіти на основі аналізу їх діяльності та історико-педагогічних досліджень, а також підвищення якості освіти через використання інноваційних методів навчання.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Освітній процес у закладах вищої освіти має такі особливості: орієнтація на вивчення науки в розвитку, що сприяє утворенню зв'язків між самостійною роботою студентів та науково-дослідною роботою педагога; поєднання науковості з навчальною діяльністю викладача, тобто він водночас здійснює освітню діяльність та наукові дослідження у певній галузі знань; процес викладання у закладі вищої освіти має професійну спрямованість.

Аналіз наукових досліджень підтверджує, що у процесі розвитку теорії освіти збагачуються та формуються принципи, методи, прийоми, засоби навчання, а також виникає наукове підґрунтя.

Наукова теорія обґрунтовує зміст освіти, вивчає закономірності, принципи, методи й організаційні форми навчання, які виконують відповідні функції, які повинні враховуватися при проектуванні закладами вищої освіти змісту підготовки того чи іншого фахівця.

Успішній реалізації професійної підготовки з урахуванням тенденцій економічного та соціального розвитку держави сприяє комплексне поєднання таких освітніх функцій:

- інформаційна функція, що сприяє формуванню теоретичних знань та світогляду здобувачів вищої освіти, розширенню і поглибленню їхніх умінь і навичок, розвитку інтелектуальних можливостей;

- мобілізаційно-регулятивна, яка регулює процес подальшого розвитку й мобілізації професійно значущих вольових та емоційних якостей особистості;

- аксіологічна функція сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти соціально ціннісних якостей, особистісно значущих орієнтирів, способів взаємодії;

- творча функція, яка сприяє продуктивному пошуку нестандартних шляхів реалізації професійних можливостей здобувачів вищої освіти;

- коректувальна, яка корегує вплив позааудиторної творчої діяльності на основі ціннісних орієнтирів, правил поведінки, що формуються й приймаються студентським об'єднанням, групою;

- комунікативна функція задовольняє потреби здобувачів вищої освіти в інтенсивному спілкуванні, сприяє встановлення довірливих товариських стосунків і розширенню його меж;

- захисна функція забезпечує дотримання здобувачами вищої освіти соціально важливих норм і правил поведінки, обмежує проникнення у студентське середовище асоціальних форм поведінки, допомагає молоді мати захист та підтримку при потраплянні у складні життєві обставини;

- емоційна функція регулює імпульсивну поведінку щодо організації напруженої пізнавальної діяльності у процесі професійного навчання;

- компенсаторна функція допомагає здобувачам вищої освіти з прогалинами у навчанні повірити в себе, досягти успіху в альтернативній практичній діяльності, технічній творчості, спілкуванні, відкоригувати майбутню професійну перспективу [13].

Необхідно підкреслити, що для забезпечення реалізації освітніх функцій, опанування студентами змісту освіти та формування професійних компетенцій необхідне раціональне поєднання форм, методів і засобів навчання в освітньому процесі. За допомогою яких відбувається стимулювання та розвиток логічного й критичного мислення, вміння студента практично застосовувати набуті теоретичні знання, творчо підходити до прийняття рішень, проявляти власну ініціативу у різних видах діяльності.

Методи навчання – це способи спільної впорядкованої організаційної діяльності педагога й студентів, завдяки яким досягаються розширення та поглиблення знань у студентів, опанування вміннями й навичками, відбувається формування основ їх професійної майстерності, розвиваються творчі здібності, розумові та фізичні сили.

Головною відмінністю методів навчання у закладах вищої освіти від шкільних є те, що вони набагато більше зближені з методами самої науки: у вищій школі не лише викладають наукові факти, а й розкривають методологію та методи самої науки.

Методи навчання є певною формою обміну науковою інформацією між викладачами та студентами (словесна, наочна чи практична), а також формою руху пізнавальної діяльності студентів, зокрема:

- певним логічним шляхом засвоєння знань, навичок, умінь (аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, абстрагування тощо);

- певним видом і постійно зростаючим рівнем пізнавальної діяльності студентів (репродуктивний, евристичний, дослідницький);

- певним способом оптимізації стимулювання і мотивації учіння.

Протягом минулого століття вченими було апробовано різноманітні підходи до класифікації методів навчання. Серед них на основі методології цілісного підходу до спільної

діяльності педагога і здобувачів вищої освіти виділена класифікація Ю. Бабанського, що найбільше відповідає особливостям навчання у закладі вищої освіти. Відповідно до неї методи навчання поділено на три групи:

1. Методи мотивації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів. Цю групу методів розподілено на основні підгрупи: методи формування інтересу до навчання (пізнавальні ігри, навчальні дискусії, методи емоційного стимулювання); методи формування обов'язку і відповідальності у навчанні (навчальне заохочення, пред'явлення навчальних вимог).

2. Методи організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності. До неї віднесено: перцептивні методи (словесні: лекція, розповідь, бесіда, пояснення, навчальна дискусія, робота з навчальною літературою, інструктаж; наочні: методи ілюстрацій, демонстрацій, кінопоказ; аудіовізуальні: поєднання словесних і наочних методів; практичні: вправи, проведення дослідів, виконання трудових вправ); методи організації та здійснення логічних операцій (індуктивні, дедуктивні, метод аналогій, аналітичний метод, синтетичний метод, порівняння); гностичні методи, що відрізняються організацією і здійсненням операцій мислення (проблемно-пошукові: проблемний виклад, евристичний, дослідницький метод; репродуктивні методи: інструктаж, ілюстрування, пояснення, практичне тренування); методи управління навчальними діями (самостійна робота з навчальною літературою, приладами).

3. Методи контролю та самоконтролю ефективності навчання здобувачів вищої освіти: методи усного або письмового контролю, лабораторного контролю, машинного або безмашинного контролю, методи самоконтролю у процесі навчально-пізнавальної діяльності [10].

У сучасній закордонній та вітчизняній педагогічній літературі трапляються різні класифікації методів навчання за різними ознаками. Наприклад, І. Лернер і М. Скаткін запропонували виділити серед усіх методів навчання п'ять загальнодидактичних: пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний), репродуктивний (відтворювальний), проблемного викладу, частково-пошуковий (евристичний) та дослідницький. Вчені вважали умовним поділ даних методів на продуктивні й репродуктивні, тому що будь-яка діяльність без репродуктивного відтворення не може вважатися конструктивною [12].

В. Сухомлинський методи навчання розподілив на дві групи: загальнодидактичні – це методи, що забезпечують первинне сприйняття знань і умінь: лекція, розповідь, пояснення, інструктаж; до другої групи було віднесено методи осмислення, розвитку і поглиблення знань: вправи, творчі роботи, дискусії, складання задач тощо [14].

Існують й інші класифікації, за якими вчені поділили методи навчання: відповідно, за джерелом передачі та сприйняття навчальної інформації (Є. Петровський і Є. Голант) на: словесні (лекція, доповідь, розповідь, пояснення), наочні (ілюстрація, демонстрація, спостереження), практичні (практичні роботи, лабораторні, вправи, самостійна робота) [11].

М. Данилов, Б. Єсіпов розподілили всі методи навчання за характером основних дидактичних цілей на: методи опанування новими знаннями, методи перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок.

За класифікацією М. Махмутова, методи викладання об'єднані з відповідними методами навчання: інформаційно-узагальнювальні з виконавчими, пояснювальні з репродуктивними, інструктивно-практичні з продуктивно-практичними, пояснювально-збуджувальні з частково-пошуковими, збуджувальні з пошуковими [11].

Класифікація за А. Алексюком, І. Зверевим та іншими методи навчання розрізняються за джерелом знань та рівнями самостійності здобувачів освіти у навчальній діяльності. [1]

Зі свого боку В. Паламарчук поєднав методи навчання за такими ознаками: рівнями пізнавальної активності та самостійності тих, хто навчається, джерелами знань, а також за логікою пізнання. С. Шаповаленко розробив класифікацію, в якій розглядаються чотири аспекти методів – логіко-змістовний, процесуальний, організаційно-управлінський та джерельний [12].

Погляди вчених на проблему класифікації методів навчання під різними кутами чітко відображають багатосторонній процес інтеграції й диференціації досліджень про них, комплексний підхід до визначення їх сутності.

Успіх професійної підготовки залежить переважно від цілеспрямованості й активності студентів, творчого підходу, розвитку професійних здібностей та особистісних якостей, що вимагає відповідного вибору доцільних методів навчання і форм організації освітнього процесу у ЗВО, враховуючи певні чинники, такі як: інформативність змісту, яким оперує викладач, готовності здобувачів вищої освіти до сприймання навчального матеріалу, що своєю чергою впливає на формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

Необхідно зазначити, що у сучасному освітньому процесі використовуються як традиційні, так й інноваційні методи навчання. Наразі зростає необхідність в умінні застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, інтернет-ресурси у своїй практичній діяльності. Модернізація системи освіти України потребує широкого застосування в освітньому процесі цифрових технологій та їх творчого використання. Формування і розвиток інформаційно-цифрової компетентності фахівця є важливою умовою його творчої професійної діяльності.

У рамках модернізації змісту освіти передбачено:

- а) організацію та підтримку неперервності й доступності освіти у закладах освіти;
- б) забезпечення кожного громадянина України доступом до якісної освіти;
- в) неперервний розвиток та підвищення рівня цифрової компетентності педагогів та здобувачів вищої освіти.

Відзначимо, що в освітньому процесі закладів вищої освіти приділяється увага переорієнтації на методологічну проблематику і формування компетенцій студентів у галузі самостійної роботи з інформацією. У процесі формування інформаційно-цифрової компетентності на заняттях студенти удосконалюють уміння: використовувати різні джерела інформації, користуватися новими інформаційними технологіями та програмним забезпеченням, опрацьовувати інформацію для отримання певного продукту, критично аналізувати, порівнювати, систематизувати інформацію; навчаються безпечної поведінки в Інтернеті. Створювані навчально-методичні ресурси орієнтовані на самостійну роботу студентів з електронними підручниками та навчальними посібниками.

Важливим стає розвиток інтернет-культури викладачів і студентів як одного з найважливіших завдань інновацій в освітньому просторі та їх здатності до науково-технічної діяльності. Впровадження інноваційних технологій впливає на оновлення змісту освітнього процесу через розробку навчально-методичних матеріалів відповідно до застосованих технологій та впливає на становлення принципово нової освітньої системи.

Розвиток інформаційних технологій дозволяє за допомогою засобів електронного навчання перенести традиційний освітній процес у Smart-середовище, яке сприяє розв'язанню проблеми індивідуалізації навчання, доступу до різноманітних освітніх ресурсів, особистісної безперервної взаємодії на рівнях викладач-студент та студент-студент.

Електронне навчання (*E-learning*) – система навчання, що функціонує за допомогою електронних, інформаційно-комунікаційних технологій та застосовується для дистанційного, віртуального, мультимедійного або мобільного навчання [4].

З метою забезпечення дистанційного навчання на сьогодні створено системи (платформи) управління навчанням, ресурсами та навчальними матеріалами, які дають можливість спільної взаємодії між викладачами і студентами в Smart-середовищі та забезпечують високий рівень дистанційного навчання, а саме:

- IBM Lotus Workplace Collaborative Learning – універсальна система, що становить собою гнучку, надійну модульну систему управління традиційним і електронним навчанням, навчальними матеріалами;

- WebCT – онлайн система віртуального навчального середовища, яка ліцензується коледжами та іншими установами та використовується у багатьох кампусах для електронного навчання;

- ATutor – вебсистема управління навчанням (LMS) з відкритим кодом, яка використовується для розробки й проведення онлайн-курсів;

- LMS MOODLE – модульне об'єктноорієнтоване динамічне навчальне середовище) – навчальна платформа призначена для об'єднання педагогів, адміністраторів і учнів (студентів) в одну надійну, безпечну та інтегровану систему для створення персоналізованого навчального середовища;

- LMS Dokeos – платформа побудови сайтів дистанційного навчання, заснована на гілці (fork) Claroline;

- Claroline – це спільна платформа eLearning and eWorking для створення й управління навчанням курсами та середовищами для співпраці в Інтернеті;

- eFront – система електронного навчання з багатим функціоналом, яка дозволяє поєднати систему управління навчанням та систему створення й управління навчальним матеріалом;

- LMS365, SharePoint LMS – система дистанційного навчання, яка дозволяє інтуїтивно комбінувати нові та наявні навчальні елементи, документацію, матеріали, засоби масової інформації, канали зв'язку і методи навчання, щоб надати студентам корисний досвід навчання;

- ILIAS – система управління навчанням з відкритим кодом використовується як загальноуніверситетська платформа навчання для змішаних сценаріїв навчання.

Для дисциплін, які потребують виконання лабораторних робіт з використанням різноманітних приладів розроблено середовища Lab VIEW. У середовищі LabVIEW поєднані можливості проведення віртуальних віддалених вимірювань на реальних об'єктах із широкими можливостями імітаційного моделювання.

Спільна взаємодія у форматі викладач-студент та студент-студент може відбуватися за допомогою сервісів Google: Google Groups, Google Docs, Google Meet, Google календар, електронної пошти, різноманітних месенджерів, що також дозволяє працювати асинхронно, індивідуально, встановлювати зворотний зв'язок та мати доступ до спільної інформації.

Обов'язковим елементом будь-якого освітнього процесу є система оцінювання навчальних досягнень студентів метою якої є визначення рівня опанування навчального матеріалу та професійних компетенцій майбутніх фахівців. Більшість з описаних навчальних систем мають автоматизовану систему контролю знань. Також зазначимо, що оцінювання навчальних досягнень студентів в більшості країн світу проводять за допомогою електронного/дистанційного тестування, яке є додатковим засобом безперервного контролю знань здобувачів вищої освіти протягом усього навчання.

Серед програм дистанційного тестування з закритим програмним кодом можна відмітити: TestGold, KANSofWare, MyTestX та інш.; з відкритим програмним кодом: OpenTEST2, x-TLS, TestMaker.

Варто зазначити, що наявні інформаційно-комунікативні технології та розроблені інструменти дистанційної освіти дозволяють застосовувати різні форми й методи сучасного дистанційного навчання:

- Blended learning (змішане навчання) це гібридне поєднання методів онлайн навчання та очного навчання з самостійною навчальною діяльністю студентів, а саме трансформація інтерактивних технологій у поєднанні з традиційними підходами у якісно нову форму навчання;

- Adaptive learning (адаптивне навчання) – навчальний метод, який використовує комп'ютерні алгоритми, щоб організувати взаємодію з тим, хто навчається, та забезпечити спеціальні ресурси та навчальну діяльність для задоволення унікальних потреб кожного студента.

- Flipped classroom (перевернута класна кімната) – принцип навчання, який передбачає самостійну роботу з новим матеріалом здобувачів освіти вдома, з подальшим застосуванням нових знань під час виконання вправ, практичних, лабораторних робіт в аудиторії; така форма організації навчання сприяє активній співпраці здобувача освіти з викладачем та іншими студентами в інтерактивному просторі;

- Badges – гнучкий механізм для визнання навчальних досягнень, який дозволяє впровадити змістовні оцінки та точні системи розпізнавання для різних видів навичок та досягнень.

- Learning analytics (навчальна аналітика) – вимірювання, збір, аналіз даних та звітування про здобувачів освіти з метою розуміння та оптимізації навчання та середовища, в якому воно відбувається. Суміжне поле – це обмін даними про освіту.

- MOOC (Масивні відкриті Інтернет курси) – навчальний онлайн курс з масовою інтерактивною участю, тобто доступний для всіх. Курс містить відкриті навчальні матеріали й можливості для взаємодії та співпраці між здобувачами освіти;

- LOOC (Little Open Online Course, малий відкритий онлайн-курс), SPOC (Small Private Online Course, малий особистий онлайн-курс), SMOOC (Synchronous Massive Open Online Course, синхронний масовий відкритий онлайн-курс) – курси, схожі на MOOC, але є іншими моделями відкритого навчання та використовується як змішане навчання;

- DOCC – курси, які забезпечують розподільне відкрите спільне навчання, а викладачі у кожному навчальному закладі мають можливість створити власну версію курсу, з застосуванням ідентичних матеріалів, та розробити додаткові матеріали для своїх студентів, які також можуть співпрацювати між собою з використанням мережі;

- OER (Open Educational Resources – відкриті освітні ресурси) – це цифрові матеріали, які мають відкритий доступ та можуть зберігатися, поширюватися, вільно використовуватися для підготовки, навчання, наукових досліджень тощо;

- OSS (Open source software – програмне забезпечення з відкритим кодом) – серед них є програми для навчання, які надаються будь-кому для користування безоплатно [6].

Впровадження інформаційно-комунікативних технологій суттєво впливає на розвиток освітнього процесу, що дозволяє розв'язувати педагогічні проблеми розвивального, особистісно орієнтованого навчання, диференціацію, гуманізацію, формування індивідуальної професійної перспективи студентів, та спрямовано на підвищення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти, проведення досліджень і розробок, їх супровід. Програмно-інформаційні методи у викладанні – це нові методи спілкування зі студентами, позиція ділового співробітництва з ними й залучення їх до творчості як основи якісної професійної підготовки майбутніх фахівців.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, сучасна дидактика має орієнтуватися на впровадження в освітній процес інноваційних інформаційних технологій, поширення інтерактивного навчання, електронного навчання з використанням інтернет-ресурсів у процесі професійної підготовки. Їх широке застосування є підґрунтям для формування професійних знань студентів, які необхідні для опанування професійними навичками та стимулюють розвиток компетенцій у майбутніх фахівців, що є запорукою конкурентоспроможності закладів вищої освіти, а використання інноваційних методів навчання допомагає знайти підхід до всіх учасників освітнього процесу і в короткий термін здобувачам вищої освіти адаптуватися до професійної діяльності.

Таким чином, подальша модернізація змісту вищої освіти має бути спрямована на: внесення змін до нормативних документів щодо використання електронних навчально-методичних ресурсів в освітньому процесі закладів вищої освіти; передбачення механізмів електронного навчання в інтернеті; розробку оптимального підходу до організації освітнього процесу професійної підготовки педагогів з урахуванням специфіки вітчизняної вищої школи; впровадження навчально-методичних матеріалів та інноваційних інтернет-продуктів нового покоління згідно з вимогами сучасних соціально-економічних умов, спрямованих на підвищення якості освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. Алексюк А. М.; [2-е вид. перероб. і доп.]. Київ: Вища школа, 1981. 206 с.
2. Берестова А. Інноваційні технології та методи навчання у професійній освіті URL: <http://nadoest.com/innovacijni-tehnologiyi-ta-metodi-navchannya-u-profesijnij-osv>
3. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. Право та інноваційне суспільство. 2015. №1 (4). С. 27–33.
4. Бугайчук К.Л. Дистанційне та електронне навчання: сутність, особливості, співвідношення. <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1477>
5. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія. URL: http://www.vtei.com.ua/images/VN/31_03.pdf
6. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
7. Ісаєва Г. Творчість учителя як основа розвитку творчої особистості учня в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського. Наукові записки. Серія: педагогічні науки. В. 123. С. 167–171. URL: [irbis-nbuv.gov.ua > cgi-bin > opac > search > Nz_p_2013_123\(1\)_44](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis-nbuv/irbis-64?C=IB&I=1&F=D&R=1&S=1&P=1&Z=1&X=1&Y=1)
8. Оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності учнів та педагогів в умовах євроінтеграційних процесів в освіті: посібник / Биков В. Ю., Овчарук О. В. та інші. Київ: Педагогічна думка, 2017. 160 с.
9. Педагогіка / Под ред. Ю.К. Бабанського. М., 1988. С. 386.
10. Педагогіка / За ред. М.Д. Ярмаченка. Київ., 1986. С. 93.
11. Сікорський П. До проблеми класифікації методів навчання. Вісник Львів. ун-ту. Серія педагогічна. 2003. Вип.17. С. 89-98.
12. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. /З.Н. Курлянд [та ін.]; за ред. З. Н. Курлянд. Київ : Знання, 2012. 390 с.
13. Удалова О.Ю. Професійна адаптація студентів в процесі творчої діяльності. URL: <http://xn--d1acjtrgde.kiev.ua/2017/08/24/profesiyna-adaptatsiya-studentiv-v-protsesi-tvorchoy-diyalnosti/>

14. Шестопалюк О.В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів. Теорія і практика управління соціальними системами. 2013. №3. С. 118–124.

15. Kluzer S., Priego L. P. DigComp into action: Get inspired, make it happen. A user guide to the European Digital Competence Framework (No. JRC110624). Joint Research Centre (Seville site). 2018. DOI:10.2760/112945.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Aleksjuk A.M. Zagal'ni metody navchannja v shkoli. Aleksjuk A. M.; [2-e vyd. pererob. i dop.]. Kyiv: Vyscha shkola, 1981. 206 s.

2. Berestova A. Innovacijni tehnologiji ta metody navchannja u profesijnij osviti URL: <http://nadoest.com/innovacijni-tehnologiyi-ta-metodi-navchannja-u-profesijnij-osv>

3. Bystrova Ju.V. Innovacijni metody navchannja u vyschij shkoli Ukrainy. Pravo ta innovacijne suspil'stvo. 2015. №1 (4). S. 27–33.

4. Bugajchuk K.L. Dystancijne ta elektronne navchannja: sutnist', osoblyvosti, spivvidnoshennja. <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1477>

5. Dystancijne navchannja jak suchasna osvithnja tehnologija. URL: http://www.vtei.com.ua/images/VN/31_03.pdf

6. Dychkivs'ka I.M. Innovacijni pedagogichni tehnologiji : Navchal'nyj posibnyk. K.: Akademvydav, 2004. 352 s.

7. Isajeva G. Tvorchist' uchytelja jak osnova rozvytku tvorchoji osobystosti uchnja v pedagogichnij spadschyni V. O. Suhomlyns'kogo. Naukovi zapysky. Serija: pedagogichni nauky. V. 123. S. 167–171. URL: [irbis-nbuv.gov.ua > cgi-bin > opac > search > Nz_p_2013_123\(1\)_44](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/opac/search/Nz_p_2013_123(1)_44)

8. Ocinjuvannja informacijno-komunikacijnoji kompetentnosti uchniv ta pedagogiv v umovah jevrointegracijnyh procesiv v osviti: posibnyk / Bykov V. Ju., Ovcharuk O. V. ta inshi. K.: Pedagogichna dumka, 2017. 160 s.

9. Pedagogyka / Pod red. Ju.K. Babanskogo. M., 1988. S. 386.

10. Pedagogika / Za red. M.D. Jarmachenka. Kyiv, 1986. S. 93.

11. Sikors'kyj P. Do problemy klasyfikaciji metodiv navchannja. Visnyk L'viv. un-tu. Cerija pedagogichna. 2003. Vyp.17. S. 89–98.

12. Teorija i metodyka profesijnioji osvity : navch. posib. / Z.N. Kurljand [ta in.]; za red. Z.N. Kurljand. Kyiv: Znannja, 2012. 390 s.

13. Udalova O.Ju. Profesijna adaptacija studentiv v procesi tvorchoji dijal'nosti. URL: <http://xn--d1acjtrgde.kiev.ua/2017/08/24/profesiyna-adaptatsiya-studentiv-v-protsesi-tvorchoyi-diyalnosti/>

14. Shestopaljuk O.V. Innovacijni modeli navchannja v dijal'nosti vyschih navchal'nyh zakladiv. Teorija i praktyka upravlinnja social'nymy systemamy. 2013. №3. S. 118–124.

15. Kluzer S., Priego L.P. DigComp into action: Get inspired, make it happen. A user guide to the European Digital Competence Framework (No. JRC110624). Joint Research Centre (Seville site). 2018. DOI:10.2760/112945.